136 Kuran’da konuşan kim

Soru: ateistler tarafından örnek olarak verilen aşağıdaki ayetlerde sanki Peygamber kendi konuşuyor, ayetlerin başına “de ki” ifadesi yazılması unutulmuş mu?

Zariyat 51: “ (De ki) Allah’la beraber başka bir tanrı uydurmayın; haberiniz olsun ki ben size ondan gelen açık bir uyarıcıyım.”

Enam 114: ” (De ki) şimdi de Allah size kitabı, içinde her şey inceden inceye açıklanmış olarak göndermişken Allah’tan başkasını mı hakem isteyeceğim? Kendilerine kitap verdiklerimiz de bilirler ki, o tamamıyla gerçek olarak rabbin tarafından indirilmiştir. Sakın şüphelenenlerden olma!”

İlgili Makaleler

- 319# Allah’tan başka birtakım putlar ne demektir? – Ankebut 17, Yusuf 76, Zuhruf 45 ve Yunus 37 25 Mart 2021

Cevap: Kuran’ın ayetlerinde taklidi mümkün olmayan ve kendi devrinin şairlerini aciz bırakan o kadar edebi üsluplar var ki bu üslupları bilmeden anlamadan Kuran’da gramer hatası vs. aramak edebiyat ve dil inceliklerinden habersiz olmaktır (en hafif tabir). Evet Kuran’ı edebi üslup yönünden, kelimelerin seçilişinin ustalığı yönünden, cümlelerin kısaltılması yönünden inceleyecekseniz öncelikle iyi bir Arap dilbilimcisi olmalı ve Kuran’a körlemesine saldıran tutucu bir kişi olmamalısınız.

Diyorlar ki; “Zariyat 51’de ‘ben size ondan gelen açık bir uyarıcıyım’ dediği halde başına ‘deki’ konulmamış.” Fakat benzer bir ayetin Hud 2’de de var olduğunu anlamıyor bu insanlar ve bu ayetin başına da “deki” ifadesi konulmamış. Şimdi iki ayetin benzerliğine bakalım:

Hud 2: “Öyle ki, Allah’tan başkasına kulluk etmeyin. Ben size O’nun tarafından bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim.”

Zariyat 51: “Allah’la beraber başka bir tanrı uydurmayın; haberiniz olsun ki ben size ondan gelen açık bir uyarıcıyım.”

Görüldüğü gibi her iki ayet te aynı üslup ile aynı şeyi belirttiği halde ikisinin başında da “deki” ifadesi kullanılmamış. O halde bu her iki ayet birbirini destekliyor ki burada bu şekilde ifade edilmesinin kasıtlı ve uygun olduğunu gösteriyor. Uygunluk ise hem edebi açıdan, hem kelimelerin matematiksel konumlandırılması açısından, hem okuyucuyu sürekli uyanık tutması ve tatlı bir **belagat (edebi güzel söz söyleme sanatı)** zevki vermesi açısındandır.

Arapçanın kendine has belagatından ve Kuran’ın taklit edilemez edebi yönlerinden tamamen habersiz olan insanlar Kuran’ın belagatının bir yönünün de cümleleri en sade ve anlaşılır şekilde vermek olduğunu, böylece cümleleri çokça kısalttığını bilmezler normal olarak. Kendi Türkçe bilgilerini kullanarak mealler üzerinden bir başyapıtı eleştirmek ne kadar makuldür? Örneğin **bu insanlar Romeo ve Juliet’in gramerini Türkçe çevirisi üzerinden eleştirseler edebiyat üstatları bunlara ne gözle bakarlar, bir düşünün bakalım.**

Yukarıdaki ayetlerde Allah peygamberin ağzından kelimeleri sıralamış fakat başlarına “deki” koymayıp bu ayetlerde bu kelimeyi atmış. Kuran’da bu tür kelime atmalarına sadece bu ayetlerde değil yüzlerce ayette rastlayabilirsiniz. Bu ise Kuran’ın kendine özgü eşsiz belagatından kaynaklanıyor. Bazı mealler Kuran’ı mümkün mertebe kelimesi kelimesine çevirip arada atlanılan kelimeleri ise parantez içinde verirler, bu tür meallerde Kuran’ın nasıl cümleleri kısaltarak edebi bir sanat kullandığı net görülebilir. Örnek olarak Hayrat neşriyatın meali bu şekildedir. Bazı mealler ise kısaltılan kelimeleri parantez içinde değil doğrudan metin içinde verir. Bu tür meallerde kısaltılmış kelimeleri anlayamazsınız.

Şimdi Kuran’ın bazı kelimeleri bazı ayetlerin içinden attığına birkaç örnek verelim ki bu ateist arkadaşlar biraz Kuran gramerinden bilgi sahibi olabilsinler. Örnek olarak aşağıdaki ayeti önce parantez içini okumadan okuyun sonra parantez içiyle birlikte okuyun. Ne kadar çok özneyi attığını göreceksiniz. Oysa öznelerin çoğu atılmış olmasına rağmen cümle anlaşılır ve edebi bir sadelik içeriyor.

Kasas 25: “Derken o iki (genç kız)dan biri (erkeklere dönmeden, uzaktan uzağa) utana utana yürüyerek ona geldi: “Doğrusu babam, bizim için (hayvanları) sulamanın karşılığını sana vermek (örfümüze göre ikramda bulunmak) üzere seni çağırıyor” dedi. Bunun üzerine(Mûsâ) ona (kızların babası olan Şuayb’a) gelip (başından geçen) kasas’ı (o hikâyeyi)kendisine anlatınca, (o:) “Korkma, o zâlimler topluluğundan kurtuldun!” dedi.”

Başka örnek:

Nur 53: “Bir de (o münâfıklar), kendilerine emredersen, kesinlikle (savaşa) çıkacaklarına dâir bütün güçleriyle Allah’a yemîn ettiler. De ki: “Yemîn etmeyin! (Sizden istenen) bilinen (hâlis) bir itâattir. Şübhesiz ki Allah, yapmakta olduklarınızdan hakkıyla haberdârdır.”

Yukarıdaki ayette birçok kelime kısaltılmış, konu bütünlüğü (siyakı ve sibakı) içinde bakarsanız ayetin gayet anlaşılır ve ustaca kısaltılmış olduğunu görürsünüz. Fakat bu şekilde tek bir ayeti cımbızlayıp çıkarırsanız burada birçok kelime unutulmuş der ve saçmalamaya başlarsınız. Sonra da size derler ki Kuran’ın indiği devirdeki müşrikler bile Kuran’da böyle bir gramer hatası olduğunu iddia etmedi, hatta dönemin şairleri benzerini getirmeye aciz kaldılar, fakat bu inceliklerden anlamayan ateistler kelime unutulmuş diyorlar. Bu cehalet nasıl bir güçtür, öyle değil mi?

Yusuf 45: “Bunun üzerine (zindandaki) iki kişiden kurtulmuş olanı, nice zaman sonra (Yûsuf’u) hatırladı da dedi ki: ‘Ben size onun tabîrini haber veririm; hemen beni (zindana)gönderin!’”

Yusuf 46: “ (Zindana gelince dedi ki:) ‘Yûsuf! Ey doğru sözlü kişi! (Rüyâda) yedi zayıf(ineğ)in yedi semiz ineği yediğini ve yedi yeşil başak ile (bir o kadar da) diğer kuru başakları (görmeyi) bize açıkla! Umulur ki (saraydaki) insanlara dönerim de (senin kadrini)bilirler.”

Yukarıdaki ayetlerde yine hem kelime kısaltmalarını gördüğünüz gibi olay sahnesi bile kısaltılmış. Adam diyor ki “hemen beni (zindana) gönderin!”, bunu dedikten sonra kral teklifi kabul ediyor, gidiyorlar, Yusuf’u görüyor, belki sarılıyor vs. her şey kısaltılmış ve direk (Zindana gelince dedi ki:) ‘Yûsuf! Ey doğru sözlü kişi! diye 46. ayete devam ediliyor ve **“dedi” ifadesi de yine kullanılmıyor**. Bu örnekler binlerce verilir. Kuran’ın, başkasının ağzından konuşurken de bazen kelimeleri nasıl kısalttığını gösteren çok sayıda örnekten sadece birkaçıdır. Buna Arapça edebiyatında **icaz** deniyor. Yani kısaltma sanatı. Evet Türk edebiyatında da kullanılan bu **icaz** sanatı diğer söz sanatları gibi Kuran’da çokça kullanılır. İcaz sanatının detaylarını https://www.turkedebiyati.org/soz_sanatlari/icaz.html adresinden okuyabilirsiniz.

Soru: Tevbe 43 ayetinde Allah neden “Allah seni affetsin” diyor? Aynı şekilde Münafikun 4 ayetinde “Allah onları kahretsin” diyor.

Tevbe 43: Allah, seni affetsin! Doğru söyleyenler sana iyice belli olup, yalancıları bilinceye kadar beklemeden niçin onlara izin verdin?

Münafikun 4: ALLAH onları kahretsin; nasıl da çevriliyorlar!

Bunlar söze ululuk katan ifadelerdir. Hitaba güç katan bir kullanım şeklidir. Mesela padişah iyi bir hizmetkarıyla konuşurken “benim gözdemsin” yerine “padişahın gözdesisin” diyebilir, ikinci kullanım ifadeye anlam olarak bir ululuk katar. Veya padişah halkına “padişahınız böyle isterken size itiraz düşmez” diyebilir. Bunun yerine “ben böyle isterken size itiraz düşmez” de diyebilirdi ama birinci ifade ululuk katar. Örnekleri çoğaltabilirsin. İşte bu ayet de “Ben seni

affedeyim” veya “affettim” yerine “Allah seni affetsin” şeklinde söylenebilir ve cümleye ululuk katar.

Aynı şekilde “Allah onları kahretsin” ayeti de aynı mantığı içerir.

Özetle: Konu başındaki ayetlerde ki “de ki” kelimeleri unutulmamış, aksine Kuran’ın bazı ayetlerinde konu bütünlüğü içinde bazen “de ki” kelimesi bazen başka kelimeler kısaltılarak Kuran’ın kendine özgü ve edebi zevki olanların anlayabileceği örnekler sergiler. Zaten örnekte verilen Zariyat 51’deki benzer ifadenin Hud 2 ayetinde de geçmesi ve orada da “de ki” kelimesinin atılmış olması bunu destekler niteliktedir.

Soru:

Bakara 7: “Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir.”

Bakara 21: “Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz.”

Hadid 3: “O, ilktir, sondur, açık olandır, gizli olandır. O, her şeyi bilendir.”

gibi ayetler Allah’ın sözü müdür, yoksa Cebrail’in sözü müdür? Çünkü üçüncü tekil şahıs kullanılmış.

Cevap: Kuran’da birçok ayette **“Allah’ın kelimeleri”** lafzı geçer (Bakara,75; Tevbe, 6; Fetih,15).

Fetih 15: “Geride bırakılanlar, ganimetleri almaya gittiğiniz zaman diyeceklerdir ki: ‘Bizi bırakın da sizi izleyelim.’ Onlar, **Allah’ın kelimelerini** değiştirmek istiyorlar.”

Demek ki Allah’ın kelimeleri var ve bu kelimeler elbette ki kutsal kitapların kelimeleridir.

Kıyame 16: “Vahyi çarçabuk bellemek için, dilini kımıldatma. Onu toplamak ve onu okutmak bize âittir. O halde biz sana Kur’an’ı okuyunca, sen onun okunuşunu takip et.”

ayetine göre vahiy peygamberin anlayacağı dilden Arapça kelimelerle geliyordu ki o da ezberlemek için tekrar ediyordu. Ayrıca Kuran’da geçen bazı ayetlerin başlarındaki **“Deki”** kelimelerine göre de Kuran Hz. Muhammedin kendi sözleri değil, fakat insanlara okuduğu Allah’ın sözleridir.

Bazı ayetlerde Allah’ın kendinden **“O”** diye bahsetmesi veya **üçüncü tekil şahıs** olarak bahsetmesi ise ayetlerin Allah’tan başkasına ait olmasından dolayı değildir. Allah bu ayetlerde Arapça dil edebiyatında bulunan ve hatta hemen hemen her dilde bulunan bir **ululuk ve azamet göstergesi** olarak kendini tanıtırken **üçüncü şahıs kipi** kullanır. Bu kullanım **Kibriya sıfatının gereğidir ve makamın hakkıdır**. Bu hitap şeklini genelde krallar kullanır veya **kurumsal kimlik kazanmış şirketler** kullanır ve hemen hemen tüm kültürlerde vardır. Bunu bazen tanınmış sanatçılar da kullanır. Mesela Okan Bayülgen kendinden bahsederken ben demek yerine “Okan Bayülgen” diye çoklukla kullanır.

Bu konu da anlaşılmıştır zannediyorum, bu kadar örnek yeterli. Kısacası Allah hep “ben” veya “biz” demek yerine kendinden bazen üçüncü tekil olarak “O” veya “Allah” veya “Rab” olarak bahsetmesi insanların kullandığı dil yapılarına göre ululuk ve azamet ifadesidir. Cebrail’in veya başkasının sözleri değildir. Bu ayetlere örnek ise yazının girişindeki soruda verilmişti.

Soru: Peki, **“Bu, onurlu bir elçinin sözüdür. (Tekvir 19)”** ayetini nasıl anlayabiliriz?

Burada Kuran’ın elçinin sözü olduğunu söylemesi elçi tarafından o sözlerin insanlara okunduğundan dolayıdır. Yani elçi bir söz söylüyor fakat bu söz kendine ait değil. Zaten adı üstünde ayette elçi denmiş. Elçi ise kendi sözlerini değil elçisi olduğu kişinin fermanını aynen getirir. Bunu bir örnekle açıklayayım. Bir kral halkına bir elçi gönderiyor ve kendi fermanını okutturuyor. Sonra da fermanının sonuna ekliyor ki “elçinin söylediklerine uyun, O onurlu bir elçidir”. Bu durumda elbette ki elçinin getirdikleri kendisinin sözleri olmuş olmuyor. Yine bazı ayetlerde neden “deki” kelimesinin kullanılmadığını “Kuran’da konuşan kim?” başlıklı yazımızda açıklamıştık.

Özetle: Kuran’ın **Allah’ın kelimeleri** olduğunu belirten ayetlerin açıkça olması ve ayetlerin başında **“deki”** kelimesinin çokça kullanılması Kuran’ın Allah kelamı olduğunu gösterir. Üçüncü tekil şahıs olarak kullanılan ayetler ise azamet ve ululuk gösteren bir hitap şeklidir. Elçinin sözleri tabiri ise elçinin Allah’tan getirdiği sözler demektir.